

Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniski prostori:
2657 S. Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXV.

Cena lista je \$2.00

Entered as second-class matter January 28, 1918, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., četrtek, 10. novembra (Nov. 10), 1932.

Subscription \$6.00 Yearly

STEV.—NUMBER 266

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Velika demokratska zmaga pri predsedniških volitvah

Iz nepopolnih poročil je razvidno, da je Roosevelt prejel nad štiri milijone več glasov kot Hoover. Vsi stari republikanski senatorji, ki so ponovno kandidirali, poraženi.—Thomas pravi, da je prejel 1,750,000 glasov, največje število, ki jih je kdaj prejel predsedniški kandidat socialistične stranke.—Odmevi ameriških volitev v inozemstvu

Na bazi še nepopolnih poročil se domneva, da bodo imeli demokratski velika zmaga v obeh kongresnih zbornicah. V senatu bodo imeli 59 sedežev, kajti vsi stari republikanski senatorji so bili poraženi. Med temi so James E. Watson, voditelj republikanske večine; George H. Moses, Wesley L. Jones, Hiram Bingham, ki se je boril za ukličenitev točke o odpoklicu prohibicije na republikanski konvenciji, in Reed Smoot, načelnik senatnega finančnega odseka, ki je bil član višje zbornice nad trideset let.

Drugi republikanski senatorji so bili poraženi že prej pri nominacijskih volitvah. Ti so John Blaine iz Wisconsinja, Samuel Shortridge iz Kalifornije in Smith Brookhart iz Iowe.

Poročila o volilnem izidu, ki bazirajo na številu oddanih glasov v 73,054 izmed 119,723 volilnih distriktov, kažejo, da je Roosevelt prejel 14,615,781 glasov, Hoover pa 10,655,929. Roosevelt je zmagal v 42 državah, Hoover pa v 6. Te so Pennsylvania, Delaware, Maine, N. Hampshire, Rhode Island in Vermont.

Norman Thomas, predsedniški kandidat socialistične stranke, ni zmagal v nobeni državi, toda napram časopisnim poročilom v Chicagu je izjavil, da na podlagi poročil je prejel najmanj 1,750,000 glasov, skoro milijon več kot jih je že kdaj prejela stranka pri predsedniških volitvah, kar je velik trijumf.

New York, 9. nov.—Norman Thomas, ki je prejel kot predsedniški kandidat socialistične stranke pred štirimi leti 107,000 glasov v državi New York, jih je pri tokovih volitvah dobil samo v mestu New Yorku 120,486, v ostalih delih države, iz katerih se ni popolnih poročil, pa 31,422.

Kongresnik Fiorello La Guardia, progresivni republikanec, je bil poražen. Porazil ga je James Lanzetta, demokratski kandidat in član tammanističnega dvorca. La Guardia je bil član spodnje kongresne zbornice od l. 1923.

London, 9. nov.—Londonško časopisje je presenečeno vsled velikega poraza republikanske stranke. List "Daily Mail" je objavil članek, v katerem napoveduje konec prohibicije v Združenih državah.

Pariz, 9. nov.—Politični krogi vidijo v porazu Hooverja in republikanske stranke večje aktivnosti s strani Združenih držav v mednarodnih zadevah, toda konservativno časopisje opozarja javnost, naj ne pričakuje dosti od nove administracije.

Tokio, 9. nov.—Vladni uradniki menijo, da je sedaj še prezgodaj za komentiranje rezultata predsedniških volitev v Združenih državah, japonska javnost in časopisje pa pozdravlja izpremembo v administraciji.

Madrid, 9. nov.—Špansko časopisje vidi v zmagi demokratov izpolnitev "obljube" v zvezi z redukcijo carinskih tarif.

Berlin, 9. nov.—Kanceler Franz von Papen je v svojem komentarju, nanašajoč se na izid predsedniških volitev v Združenih državah, omenil "štirinajst točk" predsednika Wilsona in naznačil potrebo po odpoklicu versajske pogodbe, katero naj bi nadomestil nov dogovor, baziran na enakopravnosti.

Rim, 9. nov.—Norman H. Davis, načelnik ameriške delegacije na razorožitveni konferenci, ki je dobil to pozicijo od predsednika Hooverja, je v razgovoru

Papen napada versajsko pogodbo

Upa, da bo Nemčija povečala svoj vpliv in dosegla enakopravnost. Porast komunistične stranke pripisuje zunanjemu pritisku

Berlin, 9. nov.—Kanceler Franz von Papen je v svojem govoru pred člani Foreign Press asociacije izjavil, da je prepričan, da bo v bližnji bodočnosti prišlo do realne narodne koncentracije, ki bo postavila Nemčijo v mednarodnih ozirih na enakopravno stališče z drugimi državami.

"Obstoječa situacija zahteva vlado močne roke v Nemčiji," je dejal. "Taka vlada je v skladu z demokracijo, ker izpopolnjujeta druga drugo. Za porast komunističnih glasov pri zadnjih parlamentarnih volitvah so odgovorne politične metode, katere izvajajo evropske velesile proti Nemčiji."

Papen je silovito napadel versajsko pogodbo in ponovno poudaril, da bo Nemčija vztrajala na svojem stališču oborožitvene enakopravnosti. Lausannaška konferenca je po njegovem mnenju napravila veliko delo, ker se je izrekla proti reparacijskim plačilom, svetovna ekonomska konferenca pa nudi priliko za dosego še večjih uspehov.

Glede razorožitvenega načrta, ki ga namerava Francija predložiti ženevski konferenci, je Papen dejal, da ga bo Nemčija odobrila, ako bo baziral na principu enakopravnosti.

"Evropa se ne bo umirala, ako ne prizna načel enakopravnosti in samoodločitve za narode," je rekel Papen. "Edino na podlagi enakopravnosti je mogoče preprečiti konflikte, ki ovirajo poslabšanje industrijskih in ekonomskih aktivnosti."

Voditelj farmarjev za razorožitve

Washington, D. C.—Chester H. Gray, zakonodajski zastopnik Federacije ameriških farmarjev, je v svojem govoru na konferenci Mirovne asociacije, dejal, da so vojne in stroški oboroževanja prokletstvo za farmarje. V interesu farmarjev je mir in splošna razorožitve, je rekel Gray. Sicer je res, da se cene poljskim pridelkom dvigajo v času vojne, toda po vojni izgube farmarji trge, kar pokazuje sedanja situacija, ko ležejo farmarji v čedalje večje dolgove, ker so cene pridelkom padle na nizko stopnjo.

Brezposelnost v Kanadi

Ottawa, Kanada.—Glavni stan kanadskih strokovnih unij poroča, da se je brezposelnost med organiziranimi delavci v mesecu oktobru povečala za dva odstotka v primeri s septembrom. Konec oktobra je bilo 27 odstotkov članstva delavskih unij brez dela.

Sovjeti odlikovali letalsko šolo

Moskva.—Letalska šola v Bataju je prejela vladno nagrado stotisoč rubljev, ker ni imela nobene letalske nesreče v enem letu.

VOLILNA BORBA IN TUJEJEZIČNO ČASOPISJE

Od 1078 tujejezičnih listov v Združenih državah je le 36 agitiralo za socialiste in 20 za komuniste

New York.—Kakor poroča FLIS (Foreign Language Information Service), je v Združenih državah 1078 časopisov v tujih jezikih, ki so se v pravkar zaključenih volilnih kampanji delili politično takole: 133 listov je pisalo za Roosevelta, 152 za Hooverja, 36 za socialističnega Thomasa, 20 za komunističnega Fosterja, 5 za socialističnega laborita Reynoldsa in dva za prohibicionista Upshawa; 204 listi so bili neodvisni in 275 se sploh ne bavi s politiko. Ostalih 219 časopisov ni dalo odgovora.

Domneva se, da je v Združenih državah osem milijonov državljanov, ki so se priselili sem, torej ena šestina vseh volilnih upravičencev. Včasih se slika, da tu obstoji nekaj "tujerodni blok," ki ga lahko ta ali oni kandidat kontrolira. Da je to bajka, se lahko vidi iz navedene porazdelitve tujejezičnega časopisja na političnem polju. Tujerodci so razdeljeni na vse stranke in stranke kakor domačini.

Med nemškimi listi je 24 republikanskih in 20 demokratskih; italijanski tisk ima 26 republikanskih in 28 demokratskih glasil; Poljaki imajo 22 republikanskih in 20 demokratskih časopisov. Na enak približni način so razdeljeni veliki židovski dnevniki v New Yorku. Ampak vse tujejezične grupe niso tako razdeljene. Med češkimi listi je bilo 28 listov za Roosevelta in nobeden za Hooverja. Dvajset švedskih listov je agitiralo za Hooverja, eden za Roosevelta in 10 je bilo nevtralnih.

Ameriško jugoslovansko časopisje je bilo večinoma za demokrate; štirje slovenski listi so se izrekli za Roosevelta in nobeden za Hooverja. Na drugi strani pa so trije srbski listi agitirali za Hooverja in le eden za demokrate; prav tako so trije hrvaški listi agitirali za Hooverja in šest za Roosevelta.

Med Španci je bilo 13 listov za Roosevelta in pet za Hooverja. Deset slovaških listov je demokratskih in pet republikanskih. Rusko, ukrajinsko, francosko, grško in madžarsko časopisje je politično enako razdeljeno. Socialistični kandidat Thomas je v letošnji kampanji pridobil 16 tujejezičnih listov na svojo stran; pred štirimi leti jih je imel 20, letos pa 36. Od teh je devet židovskih in šest italijanskih; ostalih 21 se deli na vse narodnosti.

Priseljenci raznih narodnosti navadno volijo kandidate svoje jezika brez ozira na njegovo politično pripadnost. Tu najbolj figurira "neodvisno" časopisje. Rusi so večinoma proti republikancem zaradi tega, ker njihove administracije niso hotele pri-

Bankirji zabredli v stiske

Banknemu sistemu preti polom, ker posojuje denar na nizke obresti

New York.—(FP)—Ameriški bankirji se pripravljajo, da zavzamejo svoja mesta v krušnih vrstah. To se pa ne bo zgodilo zaradi "zmrznjenega" premoženja, temveč valed tega, ker je obrestna mera na investicije padla tako globoko, da ne krije niti upravnih stroškov, o profiitih pa se sploh ne more govoriti.

Revija Commercial and Financial Chronicle v svoji zadnji številki navaja slučaje o investicijah denarja, ki ne prinašajo bankirjem skoro nikakih obresti, in vprašuje: Ali bodo banke vzdržale ta napor?

Urednik revije dokazuje, da je federalna vlada, ki je podprla banke z novimi krediti, poslabšala situacijo. Banke so sicer dobile posojila, ki so odgodila polome začasno, toda preprečiti jih ne bodo mogla. Ko so bili izdani vladni certifikati v vrednosti \$100,000,000 v oktobru, so jih banke pokupile, da bi nosile le 0.28% obresti na leto. Aplikacije za te certifikate so predstavljale vsoto nad štiri sto milijonov dolarjev. To kaže, da imajo banke dovolj denarja, toda vložiti ga ne morejo v projekte, ki bi jim nosili velike obresti, s katerimi bi lahko krill stroške posojilva.

Znaki kažejo, da je obstoječi kapitalistični finančni sistem obsojen na polom in da je ni sile, ki bi ga rešila. Sledil bo socialnim sistemom, ki so izgubili in povzročajo, ker niso mogli več izvrševati svojih funkcij v novih razmerah in okoliščinah. Tudi obstoječi sistem financ in ekonomije bo moral napraviti prostor novemu družabnemu redu, ki bo baziral na kooperativnem delu producentov.

Upor v kanadski jetnišnici

Regina, Sask., Kanada, 9. nov.—V jetnišnici v Princ Albertu je izbruhnil upor in avtoritete so se obrnile na poveljništvo vojaške posadke v Winnipegu za pomoč.

znati sovjetske Rusije. V madžarskem časopisju v Ameriki je bila agitacija za Roosevelta največ zaradi nekega poročila, da se Roosevelt ogreva za revizijo versajske mirovne pogodbe, h kateri pripada tudi trianonški paket, ki se tiče Ogrske.

Za prohibicijo se najbolj ogrevajo Finci in imigrantje iz Skandinavije. (Pripomba uredništva.—Slovenski listi, ki so agitirali za socialiste v zadnji kampanji so: Prosveta in Proletarec v Chicagu, Enakopravnost v Clevelandu in Jugoslovanski Obzor v Milwaukeeju. Ameriška Domovina v Clevelandu je objavila precej socialističnih dopisov, da si je list demokratski. Čikaški Amerikanski Slovenec je bil za Roosevelta, oglašal pa je tudi republikance.)

Pobija nov način reševanja problema brezposelnosti

Fašistično gibanje na Japonskem

Fašizem ima zaslonbo pri militaristih, pravi Bisson

Washington, D. C.—(FP)—Bitka med japonskimi kapitalističnimi interesi in fašizmom militaristične kilke, ki postaja od dne do dne bolj arogantna, je neizogibna, pravi T. A. Bisson v svojem poročilu o napredovanju fašističnega gibanja na Japonskem. To poročilo je Bisson sestavil s sodelovanjem Foreign Policy asociacije. Vsi znaki kažejo, da se Japonska bliža fašistični diktaturi, pravi Bisson.

"Borba med fašizmom in kapitalizmom prav lahko rezultira v socialni revoluciji," poudarja Bisson v svojem poročilu. "Stranka Minseitō, ki je vladala Japonsko od l. 1929 do l. 1931, je zagovarjala zapadnjaške metode in demokratično obliko vlade. Naklonjena je bila tudi redukciji oboroževanja in tesnemu sodelovanju z Ligo narodov. Na drugi strani je japonski fašizem, kot hitlerizem v Nemčiji, nacionalističen. V svojih izjavah poudarja, da bo vladal, kadar se povzpe na krnilo, v prilog interesom vsega japonskega naroda, ne pa v prid posameznim kapitalistom. Tem izjavam ni verjeti, ker tvorijo hrbenico japonskega fašizma brezobzirni militaristi.

"Ko se je puč mladih japonskih častnikov izjavil 17. oktobra lanskega leta, ker je bila zarota proti življenju potentnih finančnikov in političnih voditeljev pravočasno odkrita, ni bil niti eden član zarotniške skupine kaznovan. Mesec kasneje so celo dobili kontrolo nad vladno politiko, ko so izstili imenovanje generala Arakija za vojnega ministra. Ko je Araki zasedel pozicijo v kabinetu, je takoj odredil strogo cenzuro za Japonsko, katero podpisujejo fašistični voditelji med 4,000,000 bivšimi vojniki."

Klasične posledice depresije

Baker priznava to dejstvo v svojem poročilu

New York.—(FP)—Eden najbolj vznemirljiv pojavov obstoječe depresije je velika masa človeških bitij, ki se potika in kladi po Ameriki ter išče kraje, kjer bi se ustanovila," pravi Newton D. Baker, načelnik Blaginjske in pomožne mobilizacije, v svojem poročilu o mladih otrocih, ki so zapustili starše in se klitijo po Ameriki.

Baker opisuje te otroke kot nov razred klatačev. Med njimi so tudi matere s majhnimi otroci, mladi zakonci brez otrok in ženske in moški srednje starosti, ki so izgubili službe. Baker pravi, "da te skupine predstavljajo velik narodni problem in so veliko breme občinam, skozi katere potujejo. Najde se jih povsod. Mnogi kradejo vožnjo na tovornih vlakih, drugi hodijo peš, kamor pa pridejo, so v nadihu avtoritetam, ker morajo iskati prostora zanje v mestnih in privatnih prenočiščih. Brezme so zlasti v mestih, ki morajo skrbeti za svoje brezposelne, kajti povsod povečajo krušne vrste. Problem zahteva splošno pozornost in rešiti ga more le federalna vlada."

"Med klatači je mnogo otrok, ki se ne spominjajo doma in niso nikdar pohajali šol, ker so tudi njihovi starši stalno na poti iz kraja v kraj. Podvrženi so

Razdelitev dela med večje število delavcev ne bo odpravilo krize, pravi Ljudska lobija

Washington, D. C.—(FP)—Ljudska lobija, kateri načeluje profesor John Dewey, je nastopila proti redistribuciji dela med večje število delavcev na podlagi iste skupne izplačane mezd. Dewey pravi, da to ni nikaka rešitev problema brezposelnosti, kajti kupna sila delavskega sloja se s tem ne poveča. Na čelo gibanja za redistribucijo dela se je postavil Walter C. Teague, direktor Standard Oil Co. of New Jersey. A. F. Whitney, načelnik asociacije eksekutivnih uradnikov železniških bratovščin pobija to gibanje, dočim ga William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, odobrava, ker vidi v njem korak naprej v prizadevanju za skrajšanje delovnika.

"Prva in glavna naloga je," pravi Ljudska lobija, "redistribucija narodnih dohodkov, povečanje kupovalne sile širšega sloja, da bodo lahko delavci in farmerji kupovali produkte industrije, ne pa redukcija vsote mesdnih izplačil. V tem slučaju bi se splošni življenjski standard še bolj znižal.

"Ako strgamo plašč altruizma, s katerim se propagatorji razdeljevanja dela odevajo, opazimo, da je ta skema zelo nevarna projekt, ker je njen cilj neposredna redukcija mezd. Propagatorji so izrabili depresijo, ko je na milijone delavcev brezposelnih, za uveljavljanje svojega načrta.

"Tri večje ameriške države — New York, Pennsylvania in New Jersey — so leta 1929 imele \$9,683,847,482 dohodkov, kot kaže vladi predloženo poročilo, in od teh dohodkov so plačale le \$631,338,020 ali 5.49% davka. "V tem letu so imele korporacije \$5,151,908,780 dohodkov, od katerih so plačale \$540,905,024, ali 10.48% davka.

"Glavni vzrok depresije v Ameriki je krivična distribucija skupnih dohodkov. Vsaka oseba je upravičena zahtevati pošteno plačo za svoje delo v civilizirani družbi. Gibanje za redistribucijo dela dokazuje da je uveljavljanje porazdelitve narodnih dohodkov potom obdavenja absolutno potrebno."

Osem milijonov brezposelnih v Nemčiji

Berlin.—Nemčija nima samo šest in pol milijona brezposelnih, kot se glase uradne številke, temveč osem milijonov, pravi Berlinski Institut za raziskovanje biznisa. Poldrugi milijon brezposelnih, ki niso všteti v uradnem seznamu, tvorijo mladi delavci, ki niso upravičeni do brezposelnostne podpore in niso radi tega registrirani pri delavskih borzah.

Angleški komunist obsojen v zapor

London, 9. nov.—W. A. Hanington, komunist in organizator "gladovnega pohoda" na London, je bil večeraj obsojen na tri mesece zopora na obtožbo, da je podžigal brezposelne in londonsko policijo na upor.

Policija vdrva v stanovanje komunističnega kandidata

Middlesboro, Ky.—Policija in deputierji so vdrli v stanovanje Silasa Burga, komunističnega kandidata za šerifa, ter uveljavili hišno preiskavo. Zapolnili so komunistične tiskovine, Burga pa so aretirali in odpeljali v zapor.

raznim šikanam in pomanjkanju, kajti avtoritete v krajih, kamor se brezdomci priključijo, dostikrat ne store ničesar zanje in posledica so tatvine in drugi zločini."

Sir Oswald Mosely, ki je bil še pred par leti MacDonaldov laborit, je danes vodja fašistične organizacije v Angliji. Na sliki govori svojim fašistom na Trafalgarškem trgu v Londonu.

Ivan Jontez:

Imigrant Janez Mihevc

Spomladi je Marica umrla. Ljudje so pravili, da je bil mož slab z njo in da ji je prinesel grdo bolezen, kar jo je poglaval v smrt. Markovi in Tone pa so trdili, da se je zastrupila po nesreči.

"Ti je težko, Janez?" ga je vprašal sočutno Martin Goba, ki mu je prinesel žalostno vest.

"Rad sem jo imel . . . bolj kot katerokoli drugo, kar sem jih kdaj srečal . . ." je tiho izjavil Janez, nato pa mokal.

Ko je Goba odšel domov, se je Janez vsedel k mizi in pisal pozno v noč. Ko se je spravil v posteljo, je bilo na mizi šest kitic neuslišane ljubezni, razočaranja in žalosti, posvečenih spominu mrtve ljubice.

Potem mu je odleglo.

Zadnje poglavje

Tisto zimo je živel Janez pri Galičkih Ukrajincah. Hiša njegovega stanodajalca je stala v zapuščenih, ne preveč čedni ulici, katero je ločil od železniške proge je visok, na mnogih mestih polomljen plot iz črnih desk; zunanost te hiše je bila zanemarjena in tudi notranost ni bila nič manj vabljiva tudi za nerazvajeno oko. Povsod je bilo videti dokaze gospodarjeve nebržnosti. No, Janez ni bil preveč razvajen, slabemu in odurnemu je bil vajen od mladih nog in ker je bila cena stanovanju nizka — štiri dolarje mesečno — in je poleg tega smel kuhati v kuhinji, se je brez posebnega premišljevanja naselil v hiši Ukrajince Mihaela.

Sobi, v kateri je živel, je manjkalo marsičesa. Stene so bile zamazane in tapetni papir je visel z njih v nevljubljivi capah; linolej, ki je pokrival pod iz smrekovih desk, je bil ves preluknjan in razečfran; železna pečica je neznanako rada kadila, da je bila soba vsa v dimu; edina mizica je bila šepasta, železna postelja je imela vsakovrstne muhe in napake, v edini stol v sobi je moral Janez zabiti ducat žebeljev, preden se je upal vnesti nanj, k temu ni manjkalo niti stenice, toda Janez se je z vsem sprizajnil.

"Več res ne morem zahtevati za bore štiri dolarje na mesec," se je tolažil.

"Res je tako," se je strinjal z njim Martin Goba, s katerim sta si bila dobra prijatelja. "Prav za prav ti dajejo celo preveč za ta denar, vsaj meni se vidi tako. Mislil namreč stenice . . ."

Z gospodarjem, gospodinjjo, čokati in hišnim prijateljem Kazimrom in otroki se je Janez prav hitro sprizajnil. Bili so res prijazni ljudje, včasih celo preveč prijazni. Mož je delal v bližnji tovarni in dobro zaslužil, po sedem, celo osem dolarjev dnevno. Toda kljub temu je iz vseh kotov strmelja revščina in otroci so bili slabo oblečeni, skoro razčapani in vsi zanemarjeni. Temu je bila kriva vodka. Vsak dan je tekla v njihova grla in večer za večerom se je razlegalo iz kuhinje pijano petje. Mihael, njegova žena, Kazimir, so bili vsak večer pijani. Otroci, katerih je bilo osem, so se navadno igrali v sosednji sobi in Janez je bil najrajši pri njih. Toda onim v kuhinji to ni bilo prav. Hoteli so imeti Janeza pri sebi. Hoteli so, da bi se z njimi vred "veselili". Toda Janezu ni bilo do tega "veselja". Žganje se mu je silno upiralo in le nerad se je podal včasih ter ispil kozareček ali dva žgoče pijače. Večkrat je to bilo potrebno, sicer bi mu pijanci zamerili.

Janezu se je to pijančevanje gabilo in v sebi ga je ostro obsojal. Ne bi rekel nič, če bi si najprej preskrbeli poštene hrane, obleke in hišne opreme, toda ti ljudje so vse poglali po grlu ter živeli slabo in bili malone razčapani, kakor da nihče pri hiši ne dela. Toda kaj je hotel? Izpreobračati jih ne velja niti poskušati. Starega kozla ne naučiš ničesar. Otroci pa so se mu smilili — ne more postati kaj prida iz njih, ko živijo v tako slabih razmerah in v takšni pijanski okolici in ozračju.

Večkrat je prišlo tudi do boja ali pretepa. Mihael je v pijanosti rad podivil in trpela je žena. Nekoč toliko, da je ni ubil. Janez se ga je skoro bal, kadar je bil pijan — tako čudno, blazno so se svetile njegove oči.

"Preklete žganje, popolnoma bo uničilo vso družino!" je menil Janez in žal mu je bilo sicer dobrih in prijaznih ljudi.

Kmalu se je Janez naveličal ostajati doma ob večerih. Preveč popivanja in razgrajanja je bilo. Začel je obiskovati znance, Slovence, Hrvate in druge, ki jih je imel mnogo v bližini in se jim je večinoma godilo približno kakor njemu. Skoro vsi so bili brez dela, stanovali po trije ali štirje v eni sobi, si sami kuhali in potrpežljivo čakali pomladi, ki je zanje pomenila delo. In domov se je vračal šele pozno ponoči, ko so Mihael, Kazimir in gospodinja navadno že pijano smrčali pri mizi ali pa kar na tleh v kuhinji.

Brezposelni priseljenci so preganjali dolgočasne na razne načine. Včasih so igrali karte. Za kratek čas, večkrat pa tudi za denar. Za cente in niklje. Tudi Janez je igral. In dobival. Imel je srečo. Če bi ne bilo te sreče, bi bil Janez malokrat jedel tisto zimo. Ko se je zima začela, je bil skoro brez denarja in delal tudi ni. Znanci, s katerimi je igral za denar, so bili na boljsem; nekateri so delali, drugi pa so imeli vsaj nekaj denarja, da se jim ni bilo treba bati stradanja. Zaigral ni nihče mnogo, kajti igrali so za majhen denar. Vzlic temu je bil Janez večkrat hudo nezadovoljen s samim seboj in včasih se je okaral, češ, tudi oni so reveži, on pa se vzdržuje z denarjem, ki ga od njih prilaga. To ni lepo, Janez, to ni lepo!

Ob takih trenutkih mu je prišel na pomoč notranji človek, ki ga je zavračal:

Kaj moreš zato, če si revež, brez dela, suh kot cerkevna miš? Ni tvoja krivda. In nikogar ne sliši, naj igra s teboj za denar. Sami te silijo. Če se braniš, te postrani gledajo. In če imaš več sreče pri kartah kot drugi — mar se boš kisal zaradi tega? Bedak! Kadar se igra za denar, tedaj morajo nekateri izgubljati in nekateri dobiti — to ve vsak igralec. Vsi ne morejo dobiti. Kaj bi torej očeval samega sebe ter moraliziral? To je življenje: hazardna igra. Če ti nočeš igrati, bo dobival kdo drugi, kajti oni bodo vzlic temu dalje igrali in izgubljali. Torej molči in veseli bodi, da ti sreča ne obrača hrba!

In Janez je bil spet potolažen. Vendar si je moško obetal, da se bo kanl kart čim zopet dobi kako delo.

Mnogo svojega časa so prebili priseljenci v pogovorih in pomenkih. Ti pogovori pa so se sukali v glavnem okoli dveh točk: dela in žensk. Ni ga bilo pomenka med njimi, v katerem se ne bi dotaknili žensk. Janezu se je to videlo popolnoma razumljivo.

(Dalje prihodnje.)

dni neugodni občutek mi je ta, da ne morem več delati toliko in tako kakor prej.

Je dejal zdravnik — na njegovo ime se bom že še spomnil: "Ho, ho", je dejal, "sedaj je križa, milijon brezposelnih enako toži, da ne morejo delati tako kakor prej, ho, ho, ho!"

Ne, sem dejal, prilike za delo mi ne bi nedostajalo. Ampak osebno da sem manj sposoben za delo. Se mi zdi. Duševne — ali se pravilneje reče duhovne sile? te imajo podobno, da mi ne služijo več tako kakor sicer. Iznajdljivost da mi pojema in — in — in asociacij ni več v prejšnji meri in sploh tudi uredništva pravijo tako in založniki in se včasih ne morem več spomniti najnavadnejših besed — to me jako draži. Pa ne le beseda mi ne teče več, tudi pisava mi postaja bolj okorna in kadar kaj napišem, moram vsakokrat pripisati, kaj pomenijo zapisane besede, drugače jim sploh nistem več kos, da jih uganem.

"O", je rekel zdravnik — (Prebedasto je, da ne morem povedati imena, pa vem, da ga bom takoj imel, kadar nanj ne bom mislil!) "O", je dejal, "to nič ne delaj! Saj smo vendar zdravniki tukaj in za vsako hibo imamo zanesljiv recept". Zapisal da mi bo preparat, notri je fosfor, fosfor čudežno okrepi in obnovi celice ali stanice ali karkoli v možganih ali karkoli in se bom čudil učinku, pravi mirakel da je ta preparat, in se naj pokazat pridem zopet po dveh mesecih.

Poleg tega recepta mi je zapisal še drugo reč, neke tablete, in jih je zapisal samo iz previdnosti in namena, da učinkem ne bo preučinovit in katastrofalen.

Sedaj uživam fosfor, imenovan mirakel, dvakrat na dan. In uživam tudi še tablete, da zavirajo premočen učinek fosfora, imenovanega "mirakel".

In čakam.

Nestrpno čakam. Kajti se mi mudi in nimam preobilno več časa, da slednjič še jaz napišem "Celjske grofe", tri ali štiri, in uvod k Celjskim grofom in kritiko in polemiko in vse, kar spada k Celjskim grofom, in da ne bom čisto zadnji.

In predno me povzvi avto, še "Hlapca Jerneja" bi rad dramatiziral — bojim se greha, ako ga ne bi — "Hlapca Jerneja" in njegovo ubožno pravico" in bi ga priredil brez taks in slaherne azbuke in abecede in drugih plemenških sporov, zgolj s harmoniko in plesom.

Halo, plesom!

Plesnik se piše moj zdravnik, dr. Plesnik!

Pa se nisem mogel spomniti vsakdanjega tega imena!

Zdaj sem se ga vendarle spomnil!

Zdi se mi, mirakel že učinkuje!

Op. uredništva: To je zadnji podlistek umrlega pisatelja humorista Milčinskega. Teden dni po objavi tega podlistka je umrl.

Dedščina v steklenici

Reven španski kmet se je kopal v morju, ko je na njem opazil dobro zamašeno steklenico. Odprl jo je in je našel v njej pismo. Ker ga ni znal prebrati, ga je nesel na policijo in tam je zvedel, da je njegova vsebina naslednja: "Neozdravljiva bolezen me tira v smrt. Moji prihranki v znesku 27.000 pezet in nekoliko vrednostnih papirjev ležijo v tej banki. Najditelj tega pisma naj vse to podeduje in želim mu boljše zdravja, nego sem ga imel jaz." Kmet se je seveda takoj odpravil v mesto in si dal izplačati denar.

NAROČNIKI, POZOR!

Znamenje Sept. 30. 1932 pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo pravčasno, da vam lista ne ustari. Ako lista ne prejmete, je mogoče ustavljeno, ker si bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče ustavljeno, ker nimate doplačila in navedite stari in novi naslov.

Nali gostoprijemni so vsi društveni tajniki in drugi sostojniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$2.00 in za pol leta za \$1.00. Člani S.N.P.J. doplačajo \$4.00 za leto, za pol leta \$2.00. Za mesto Chicago in Cleve za leto \$7.50, za pol leta \$3.75, za mesto \$2.50. Za Evropo stane za pol leta \$4.50, za vsa leta pa \$9.00.

Tednik stane za Evropo \$1.75. Člani doplačajo samo \$1.00 za poštnino.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

Upravištvu "PROSVETA" 2657 S. Lawrence Ave., Chicago

Za kratek čas

Ne mudi se mu

— Koliko ste stari, gospod profesor?

— 93 let.

— Ste oženjeni?

— Ne — še ne.

Najboljši dokaz

— Vi še niste dolgo prodajalec, kaj ne?

— Kako pa veste to?

— Ker zardevate, ko navajate cene.

Zavidanja vredno zdravje

— Kdo je ta gospod, ki si ga pozdravil?

— To je moj prvi pacient. Ze nad 30 let ga lečim.

— Tristo vragov, ta mora pa res imeti železno zdravje!

Nasprotno tudi drži

— Statistika dokazuje, da je zakon najboljše sredstvo proti samomoru.

— Ze res, toda nasprotno tudi drži.

Edina izjema

— Radio je važen činitelj miru med narodi.

— Med narodi morda res, nikakor pa ne med sosedi v isti hiši.

V šoli

— "Koliko je polovica od desetine?"

— "Ne vem natančno — veljko pa gotovo ne more biti."

— "Ali veš, kaj je napravil Škot Percy Glab, ko je dobil v dar škafličko obližev zoper kurja očesa?"

— "Ne!"

— "Kupil si je par čevljev, ki so mu bili preozki!"

— "Tvoja naloga je izvrstna, Vinko, ampak je dobesečno ista, kakor naloga tvojega brata. Kaj naj pač iz tega sklepam?"

— "Da je tudi bratova naloga izvrstna."

Na policiji

— Zakaj niste prinesli najdene ročne torbice takoj k nam?"

— Ker sem jo našel šele pozno zvečer.

— Zakaj je pa niste prinesli jutraj?

— Ker je bila že prazna.

NA PRODAJ JE—nova in stara oprava, peči, blazine. Postelje najceneje v mestu, na 2862—W. 21 St., Chicago, Ill.

INTERNATIONAL OFFICE
Ustanovljen pred 20 leti
CENE SO ZMERNE
Prebrava stanoval

—Federated Pictures.

Rockefellerjev nebotičnik v New Yorku, ki bo največje plosnje (po širokosti, ne po visokosti) na svetu. Rockefeller grad to palačo danes, v času depresije, ko je delavcem plača znižana da izide peceni.

BOŽIČNI IZLET v Jugoslavijo

Tak Božič kakor vsi drugi zmorete imeti, ako praznujete praznike s svojimi sorodniki in prijatelji v stari domovini. Priprave sprejema boste deležni, samo pridržite se enemu naših izletov pod osebnim vodstvom. Poštna odplutja iz N e v Yorka.

ALBERT BALLIN - 10. DECEMBRA HAMBURG - - - 14. DECEMBRA

Dospeli bostečasno za božične svečanosti. Nagla vožnja iz Hamburga v kraj, kamor ste namenjeni. Posebni zastopniki naše proge bodo spremljali vsak izlet. Preskrbite si zgodaj prostore.

\$159 IZ NEW YORKA DO LJUBLJANE IN NAZAJ TRETJI RAZRED **\$159**

Za nadaljna pojasnila vprašajte kateregakoli lokalnega agente ali

HAMBURG-AMERICAN LINE

177 N. MICHIGAN AVE., CHICAGO

Fr. Z.: FOSFOR

Namreč ga jemljem. Tako rekoč uživam ga. Uživam fosfor. Pa ne iz razkošja ali požretnosti ali ker da sem naklonjen sladkosnedju. Nego ga uživam iz stvarnih razlogov, ki jim ni odrekati upravičenosti niti ne z vidika etike.

Uživam ga dve žlički na dan, pol ure pred zajtrkom prvo žličko in sem izračunal: vsaka žlička me stane pol dinarja. Seveda brez žličke. Pol dinarja me stane to, kar mi žena vlije v žličko in potem posrebljem. Naravnost čudežno se te kapljice, žena jim pravi "mirakel" in so grenkega okusa, menda je vmes kaj tinkture amare.

Poglavitna reč pa je fosfor. S prostim očesom ga sicer ne ločim, toda je notri v receptu.

Zapisal mi ga je zdravnik, doktor, no, kako se že piše — jako odličen je gospod in imam vanj polno zaupanje. Na jeziku mi je, prav dobro aha si zna, sploh ga pozna ves svet — za vodo stanuje, v onih ulicah, v tisti — no, kako se ji že pravi?

Pa se lahko verjame, da mi tako ugleden zdravnik ne bi zapisal žličk in mizicla zaradi gola razkošja ali požretnosti. Nego so mu ob pisanju recepta očito vodili pero zgolj higienicni nagibi.

Cisto navadno se piše, nekatokrat sem že izpregovoril njegovo ime, s "K" se pričinja. "Koderstrun" ali "Koder" ali "Konte"

ali tako nekako. Zdi se mi, "o" je tudi v besedi.

Neprijetno je, če ti kar na lepem zmanjka izraz! Kakor bi v brezračni prostor zašel s tistim one — z letalom, z aeroplanom!

Zglasil sem se bil torej v njegovi ordinaciji in mu razložil svoj položaj: Jed da mi gre v slast. Tudi spanja imam zadovoljivo mero; ob desetih zvečer legam k počitku, malo čitam kako laže prebavljajo reč, kakšen šund ali kaj takega, pa hitro zaspi in potem nepretrgoma spim do treh ali štirih in potem še dve uri ali tri z manjšimi presledki. Niti se ne morem prislediti za stran ostalih, takorekoč telesnih funkcij.

Zdravnik me je poslušal jako pozorno in me res jezi, da se mu v tem trenutku ne spominjam imena. Oziroma ne morem reči: ne spominjam se imena; ime poznam prav dobro. Le včasih se mi pojavi tisti brezračni prostor v možganih.

Zadovoljno je torej pokimal zdravnik in brez kakršnih koli ugovorov odobril, kakor sem mu razložil, da mi teče vsakdanje življenje.

Potem sem si moral sledi še srajco in mi je potrkal na prsi. Vljudno sem se odzval: "Prosto!"

Pa se je zasmejal, ho, ho, in dejal da sem tič in da trka po prsih in trebuhu samo zato, da mi preliče srce in obisti in ostalo komedijsko.

Nastavil mi je slušalo in potem dejal, da je prav zadovoljen in da ne tičim v slabi koži nika-

kor ne. Čestita da mi in naj živim kar naprej v tej ameri in dokler bom živel v tej smeri, se mi ni bati kakršnekoli katastrofe.

Zelo izpodbudno je govoril, kar odleglo mi je in me draži, da ta trenutek ne morem povedati, kako se piše — Košir, Kotnik, Kotar . . . Ne potrebujem sicer njegovega imena, saj ga poznam in vem, kje stanuje. Toda me draži tisti one, tisti brezračni prostor.

Izrazil sem mu še pomisleke zastran svojih let. Tako rekoč — loteva se me starost. V leta prihajam, ki jih manj vljudni jeziki radi imenujejo častitljiva. In me bo slej ali prej povzili avto. Vse stare ljudi povzili avto, ako jih že prej ne pokosi smrtna kosa. Vsaj takšen občutek da gojim. "Boste videli, gospod doktor", sem dejal, "povzili me bo avto!" in da se skoraj več ne upam preko ceste.

Pa me je zdravnik potrepljal po ramli, ho, ho, ho! in naj se nič ne bojim in kakor rečeno, v jako dobri da sem košč. Moja ura da mi še davno ni prišla. Pacijenta da ima, 92 let je star in mu meri krvni pritisk le še 60. Ta je drugače zrel za avto! Toda se mu takisto ni bati avta, dokler se bo držal njegovih navodil in receptov in bo lepo ostajal doma.

Zahvalil sem se zdravniku za prepričljive besede. Saj se v istini ne počutim slabo ne zastran teka ne zastran spanja, ne zastran ostalih, tako rekoč telesnih funkcij. Prav za prav e-